

ACC. N:R M. 13363:1-20.

Landskap: *Fläminge* Upptecknare: *Bernt Jonsson, Glimåkra*
Härad: *Ö. Göttinge* Berättare: " " "
Socken: *Glimåkra* Berättarens yrke: *snickare*
Uppteckningsår: *1954* Född år *1894* i *Glimåkra*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Man och kvinna. s. 1-20.

N. M. 39

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 13363:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Manliga egenskaper. Star o. ståtlig, full av små oförarliga skämt. Hjälsam, glad och gadsint. Brinnatjusare, han drag igrud pluckarna från de andra pojkarne och så blev det gråt och ganska ofta slagomål.

(Plagg) Brin, klacka med knä och nedlång, munstakar, samt muddar, en manschett, sydd av tjockt tyg, artingen vackert broderad i olika färger eller kantad med glaspärlor i olika färger samt ett löst färhänge även detta broderat i olika färger, eller med glaspärlor.

Det var inte opålitligt, men ganska sålynt att manns- lag befattning var blannar utan i sådana fall då det gällde att använda dem till mer sin.

N. M. 39

1

21
ACC. N:R M. 13363:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2

De klaka varo i allmänhet en sorts
männingar som det inte gick an att tala
illa om ty det visste den klaka om, när
när den sjuka han på bråk och då kunde
han ingen hjälp få.

En man som spelade med pinnar
kunde spänna och spela var alltid
efterskott. Dragspillet samt flial var de mest
omtyckta instrumenten.

De manliga mållar var en sekretär
eller skrifangor, räkspillet med låda,
samt på bordgårdarna ett litet rum till
kantar. I torgstugarna och backstugarna
som inte gära mer än ett rum som
haddes utslädd och släpades fringa alla vara
samlade i vardagsstugan. Till det var tid
att lägga sig i de omlädd rummen.

Men varje medlem i familjen haddes

ACC. N:R M. 13363:3

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

i regel sin bestämde ^{plattor} mat bords.
 I hemmet var kvinnan respekterad,
 och hänsyn togs till hennes omdöme
 i de husliga sysslarna i de flesta
 fallen (undantag sans) det var kvinnan
 som fick arbeta med mat och städk
 alla vara jämbördiga i familjekretsen
 och finge äta vid samma bord. Någon
 rangordning fanns inte utan då det
 gällde familje medlemmar och tjänare.
 Då blev det gärna två grupper. Färs
 bandgård på den tiden som var stor
 nog att föda ett par hästar och en 8 a 10
 kor samt det gärna minst en dräng och ett
 par pigor. Då blev vardagsrummet
 en gemensam plats för drängar och
 pigor och då blev vardagsrummet både
 matal samt sängkammare för pigorna

medan därmed drängarna hadda i en
sopplatt i drängutgåren som var alltid
avladad samt låg in till stallet. Detta förklarar
^{10. år på 1900-talet.}
Utorn hmnst hadda kvinnor full
frihet att röra sig och umgås med
vilka som helst. På landsbyggen
samt knappast några lokaler eller
plattor som har inte fick bräcka
utar nämligen någon bråk och den
var den i de flesta fallen klok nog
att undvika sig ifrån. I kyrkan var
alltid kvinnorna på vänstra sidan
av gängen när man gick in i kyrkan
och det gick många år in på 1900-talet innan
det ändrades så att manliga och kvinnliga
kunde sitta tillsammans. I stämman
hadda de ingen talare eller fick heller
inte delta.

ACC. N:R M. 13363:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5

Frinnans plagg, deras vackert färgade
härblåder, den stora yllekhalen, huvad-
duken av silke samt åter nist att
användas vid olika tillfällen.

Frinnan var väl i huvudsak
frinnans möbel och i ^(en lada i kistan) lädibaser,
färuarade hade sina mösaker
håret fint och låga bakt, men
inte kortklippat, pinnade fanns
inte på den tiden men håret skulle
ligga slätt och det skedd genom
att tugga en bit socker spotta
saliver i handen samt i trycka
detta i håret. (En annan sak som
jag även vill beröra i detta samman-
hanget är loppfångst. Då det var
svårt med pyggnen ibland fanns
det ganska gott om loppvar

ACC. N:R M. 13363:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6

och som de gamla kvinnorna inte
hadda byxor, lag de ett vitt yllungsten
och stack upp under kjolen där lappan
fanns och den fanns för det mesta i
nyttan när den fick fram det igen
ett rida anlägs upmanade för en
kvinna annars kunde de nog handla
med hästar. En kvinna som fick barn
före äktenskapet anlägs som en slinka
och var inte särskilt eftertraktad
till äktenskap. I fråga om nepmodighet
var kvinnor mäkt. Särskilda rum
gäldde i regel för pigor som låga
för det mesta i vardagsrummet
som också användes som matrum
dessa gällde handgårdarna i Tärpen
och backstugarna jingla barn och
föräldrarna dela rum och var det gott

21
ACC. N:R M. 13363:7.21

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7

om barn kunde flickor och pojkar
på stora bänkar sitta och ha med sig
bra stycken i de skalderna.

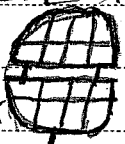
Snickare, skräddare, kamakare, träkarvarer,
spålmare, murare m.m. Dödgrävare
sitter gläcka till de hästar vilken ännu
kärvarade hästar, hundar och katter
och kallade till i stort tackare.
De härskade av sig oront och inte
fick äta. Rackaren fick i regel
inte sitta till bords med andra.
Dödgrävaren stäpade att han befallde
sig med de döda.

Arbeten inom och utan hus varo ganska
strängt fördelade, mjölkning, matlagning,
bäddläggning, härbärgering, bakning m.m.
hörde kvinnorna till ävenså fäbber
korna och rädda ut ur fäbber.

Därmed var det minnens sak att
fodra hästarna samt ringära hos dem,
skära hacken till såväl kor som
hästar, hära i krog och på gården,
träcka åka till kvarns samt hugga und-
gåra knutar mm. I vanliga fall var
det endast minnens som behövdes att
vakta någon gång, korna och så-
de flöda plattarna vara inhägnade
mm så var det alltid pojkar som
att vakta.

Ånning, sämrika, barnmarka,
kakrika.

Quinnarna fingo nog vara med om
gödseluppladning, palatsrättning, risbäddning
om närarna kuller runt rävar ur ängarna
där grönt kuller står. Låter kanten
delades av både manliga och kvinnliga.

När, känt, får o gäthor var ^{de} krämliga
 sam pich taga hand om. I kärldor var det
 rättern hvar deltag. I de kusliga gäranalen
 samt hardning spinning och vävning finga
 inte krämlarna hjälpa av männen.
 Vid byk pich allier mannen göra fär-
 berdelarna med uppvättning av byk-
 karit samt anskaffande av ved.
 Vid slätter ^{vidan gräset var slagit} pich krämlarna räusa hårt
 samman i bredor där det kunde hända
 att de finga neda i vatten högt upp
 på heven. Gudarna var det männens
 sak att håra upp det på Tarra land
 på härar ~~III~~ eller med buor gjorda
 av två bājida grenar av skrämmar-
 bunda med rye av last öfver
 vid inkärning av hä var det krämlarna
 turrensäpa samt vara på stängit att
 taga mot hårt medar ~~man~~ slöt i laus.

Vid lantäkt var det mannens
arbete att upp i träden och hugga
när grenarna (den såd som bröckades
på rina grenar kallades för hånne-
stubbbar) samt kvinnornas och barnens
arbete att hugga kvistarna, de skulle
huggas ca 7-8 m från stammen
så att när grenarna skulle ställas på
ända. När de skulle hängas på
den avstubbade grenen, det var även
kvinnornas sak att binda hängarna
men männens sak att hänga upp dem.
Enin som användes var en avbruten
liv med skaff på. Kvinnorna hade
nat samt mjölkning till extra arbete
samt lagning av kläder om kväarna
sedan arbetet var slut för dagen.

ACC. N:R M. 13363:11. 1/

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

11/

Sag varo både kvinnor och män
lättydligt gräna i mun då de arbetade
var för sig. Men det sparas inte
på grana ut från någon sida då
de arbetade gemensamt heller. Men i
vanliga fall var det mest vanliga
med skäret som förekom för. Både
söder. Några särskilda seder var traditionen
förekom inte. Då kvinnor deltagit i arbetet
i äran vid skäret tilltogs förskäms så
vara de jämställda med männen, äta
och dricka var för sig uppgett likaså
männen. Var järdgumman närvarande
skickades vanligen på ställen vid barnets
födelse. Det fanns barn i huset skickades
de iväg till närmaste grannar eller ut
att baka. En kvinna skulle bära barnet
till döden. Bänkmannen var vanligen i stua
bröda.

12)

ACC. N:R M. 13363:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

12

Förningstället som likhet var ett kvinnagöra,
det var även kvinnans sak att lägga den
saken i kistan. Om det var ett barn var
alltid kistan utmålad men om det var
man eller kvinna var kistan smutsmålad
eller i skiferg. I kyrkblockerna ringde man
alltid upp den lilla blocken för det som det
var ett barn men ingen skilnad om det
var man eller kvinna.

Julen den största och arbetsammaste
av alla högtider på året då det skall
slaktas och bakas, skuras och allt rengöras
det var kvinnornas sak att laga block
vid grislakt malla ister, göra syltar,
göra hackspösa (spösa förbrar en bättre
förklaring, kanner man) Minst 3 sorters
bröd skulle bakas (det var den största högtiden
för barn för det var enda gången på året
vi fick fint bröd)

13/

ACC. N:R M. 13363:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

13

Men männen hade ett arbete de skulle
haka upp att bära på galvet och lyfta
i spottkläderna samt hugga och haka in
ved, lyfta halm i rängarna och så vidare.
Sedan att färskheten var gjort blev juldagen
sedan de varit i julottan en vilodag för
då fick ingen gå så långt som till grann-
ens, men så annandagen började julagilla
och det var ganska arbetarant särskilt för
kvinnorna och dessa gillade färdtill sedan
ända till 20 dags knut. De andra högtiderna
var inte så mycket extra arbete utan till
mikaeli ty då skulle allt vara rent och
färdigt till tjänarnas firande.
Pojkar och flickor brukade också
att ljuda till dans och lek. Men de
kunde också talas om en beklädnad
plats där de skulle sanda på den tiden.

14/

ACC. N:R M. 13363:14.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hans unga bristända näjersplattor utan
på vintern fick dom samlas i någon större
bandstuga och på sommarer kunde dom
samlas vid ett vägsbål eller någon
slät plats i någon backe och på hösten
fick någon lage utgåra dansbana.

Pojkar och flickor ringa gärna släde
till hällan eller dansplattan. Det var
inte så lätt här pojkar och flickor att träffa
var som helst, det fick gärna smygas i
mycket som möjligt. Flickan som var
i efterhången var en flyna. Pojkarna var
frälsesmisshar. Ja, både gråna ord
och reuella angiftningar. Det var riktigt
karaktligt om de gått med någon flicka
samt ville de gärna ha en sken av att
de lygde hos henne och så antingen de gjorde det
eller ej. Annars var de ganska lugna om det
var allvar.

Här några åknamn på Tåver, Blacka,
Brinnande busken, Tuggan, Tolontan,
fettan vid jorden. Tjårborsten.
Jag vill här samtidigt ge några
exempel på hur åknamnen eller tillnamn
kan uppstå. Deh genom yrkes och genom
ihänt eller på en platt och båt på
mål. Jag skall då börja med mig
själv, min far var snjälare i yngre
år och hans namn var Sven Olsson
men det var inte många som kände
honom under det namnet, men om
man sade myllarens namn så visste
alla vem han var och därför han hade
blivit myllarens namn och så var vi 5 pojkar
och det är myllarens pojkar. Vi hade
en granne som inte var riktigt ärlig och
hans namn var Carl Kilian och som skåthard
blev det kallningen.

och Tarpit han badde heter än i dag
 Kallringatäppet. (Täppa) Måns Tunnman
 i Basarn var kammaren från en by som
 heter Boalt och han fick aldrig beta
 annat än Boalta Måns. Tunn Tunnsson,
 Tunn Olmar och Tunn Olmar tjänade
 på två gårdar intill varandra, så blev det
 mintag gång efter annan, då säger Tunn
 Tunnsson kalla mig kung och så vet jag
 när jag skall komma och kungen
 fick han beta. Arendatärer från Hemlinge
 och en Tarpit i Ekträdet sitta i Örtaröd
 och anmåkade den goda vätskan från
 brännvint så säger arendatären skall
 vi inte taga en varitt finare namn,
 Tarpit var kung och så blev det
 greve så blev jag kung och så blev
 det så länge de levde och nu heter Tarpit
 Kallringatäppet och greve, grevastället.

17/

Ytter hachepålsra ACC. N:R M. 13363: 17.
Tillagoder.

Det var innan köttkvarnen fanns till i de
sänare lottades hem. Då slakten var ännu och
alla delar av djuret som skulle användas för
kvarn samlats i hage och skog och sänder i bitar
och lades på en stor plankbit klistad av
bak eller björk sedan blev det mörren
eller de större pigkarnas sak att med en
trädbladig yxa hacha sänder det i
smått som möjligt för att sedan med
hachekniven hacha sänder det ändå
finare, sedan lades det i dröftatrust
en urhålad plankbit, för att ^(alltas) med blatta
händerna blandas med kryddor för att
sedan med hjälp av fjälhorn använde
urhålade horn en längd av 6-7 m.
här grändes tarmen ännu lita så tags
blandningen med bara händerna och
stappades ner i tarmen i andra änden färdig

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

17

Tarmen sammans med ^{spindor} pålsittigar / in skald
skint av slänbuckan.

Tillverkning av ostläp tillgick så att en ^{lång} ~~lång~~
innan kalven skulle slaktas fick han en
god portion iät mjölk att dricka, när
kalven sedan slaktats i hans magen
ut, befärdig med den stelnade mjölken
i den, magen i hans upps ~~upps~~ ^{upps} och
hela mjölkklumpen togs ut, skalden
iänder, renades för grästen och dylikt
som kalven hämtat ^{svälja} ~~svälja~~ innan den
slaktades, så blandas lite mera iät mjölk
och hummer i detta och sedan magen rengjort
hålls detta tillhålls i magen för att sedan
rys igen och hängas upps till ^{hög} ~~hög~~ ^{hög}
när sedan ost skulle göras togs ett litet stycke
ur innehållit och lades i mjölken så stelnade
även den.

19/
ACC. N:R M. 13363/19.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

19

Vi skall kanske nämna något om gylva
slakter och så. Hennes slaktaren gick in i
gristian och fick ett smalt rep i munnen
på grisen, överskåk lockade sedan ut
kanon till slaktbänken, 3 man lyfte upp
kanon på bänken och höll bakfötterna
och framfötterna samt slaktaren i jula
suvudet, först skrapade slaktaren rent
på katten där han skulle sticka, hela
tiden skrek grisen att han arskade
och till slut stack slaktaren in kniven
i katten men det gällde att träffa rätt
annars kunde det dröja ganska länge
innan grisen tytnade.

Slakt av häst som jag såg som barn.
Två män ledde in hästen på en gräslätt
i skogen, slaktaren stack kniven i hingan
på hästen och ledde kanon som runt

20/

ACC. N:R M. 13363: 20.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

20

medan bladet kom stätvis för varje
steg hästen tog, men så fallde han
på knä, tvingades upp igen några
steg men fallde på sidan och blev
liggande sträckt på lamm och slag.

Detta är minnens egna iakttagelser under
tiden vid skildrislet och vissa saker
som drängarnas vildaste drängstugor
som inte kan härta 1910 & 1912.